

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЛЯ ТА ЙОГО ВИКОНАННЯ

Буряк К. М.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри підприємництва, організації
виробництва та теоретичної і прикладної економіки
Українського державного хіміко-технологічного університету
м. Дніпро, Україна*

Проблема домашнього насильства стала ще актуальнішою у воєнний час. Багато сімей вимушені жити окремо, через залучення чоловіків до боротьби з російським агресором та еміграцію жінок закордон, втрата роботи, прояви психологічних порушень через постійний стрес, викликаний воєнними діями та їх наслідками, всі ці фактори провокують непорозуміння, конфлікти та врешті решт насилля між партнерами.

До причин, пов'язаних із необізнаністю громадян для захисту своїх прав від кривдника та небажання надавати конфлікту публічності додалося судження жертв про недоречність звертатися до правоохоронних органів за допомогою від домашнього насилля у вкрай важкий воєнний час для України.

Згідно ст. 126-1 Кримінального Кодексу України (КК України), домашнє насильство – це умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [1].

Для кваліфікації діяння, яке підпадає під дію статті 126-1 КК України складність виникає з критерієм системності. Відповідно до коментаря ст. 126-1 КК України ознака «систематичність» характеризує діяння як таке, що було вчинено три і більше разів. Окрім того, всі вчинені діяння повинні бути тотожними та об'єднані спільним умислом [2]. Такий підхід до визначення однієї з обов'язкових ознак для кваліфікації за вищезазначеною статтею породжує незахищеність жертви та безкарність кривдника (кривдницю) в повній мірі.

Неоднозначні роздуми викликає Проект Закону про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань в умовах воєнного стану. На наш погляд, недоречним є гуманізація покарання у сімейній сфері.

Наразі існує проблема із виконанням обмежувального припису стосовно кривдника (кривдниці), адже дуже часто подружжя або особи, які сумісно проживають не мають фінансової можливості роз'їхатись і фактично продовжують жити разом, що загострює суперечності. Тобто фактична проблема невиконання однієї із санкцій статті наявна, а законодавець планує ще більше мінімізувати покарання за вчинення кримінальних правопорушень у сімейній сфері.

Згідно п.6 ст.2 ЗУ «Про пробачення» пробачення – це система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого [3].

Пробачення за вчинення кримінальних правопорушень у сімейній сфері породжують повну лояльність до кривдника. Такі умови будуть лише сприяти продовженню вчинення насильства у сім'ї з впевненістю кривдника у безкарності та розчаруванням жертви у механізмі захисту. Найбільш значущим є створення умов для мінімізації контакту жертви на насильника.

Як свідчать результати наших досліджень на вчинення насильства в сім'ї йдуть особи із середнім рівнем освіти, низьким рівнем інтелектуального розвитку та соціальної свідомості, переважно не мають постійного місця роботи або є працівником низької кваліфікації, з ознаками девіантної поведінки (схильні до вживання спиртних напоїв, наркотичних речовин, вчинення різноманітних правопорушень, нехтування правовими нормами), мають низький рівень соціальних навичок, емоційного інтелекту, раніше притягалися до адміністративної чи кримінальної відповідальності, із стереотипним уявленням щодо гендерних ролей, з наявними характерними афективними порушеннями психіки (у межах осудності) та вчиняли насильницькі акти відносно своєї родини [4]. Дуже необґрунтовано припускати, що такі особи зміняться під впливом залучення їх до соціально-виховних заходів.

Отже, проблема вчинення кримінального правопорушення у сімейній сфері є дуже болючою для українського суспільства і з новими викликами пандемії та воєнним станом лише загострюється та набуває нових форм. Нагальними питаннями, які потребують вирішення являється криміналізація діяння, яке підпадає під кваліфікаційні

ознаки кримінального правопорушення у виді домашнього насилля та введення щодо нього пробаційного нагляду.

Література:

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 12.10.2023)
2. Коментар до статті 126-1 ККУ. URL: <https://www.yurfact.com.ua/komentar/komentar-do-statti-126-1-kku-domashnie-nasylstvo> (дата звернення: 12.10.2023)
3. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text> (дата звернення: 12.10.2023)
4. Buriak K. CRIMINOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE IDENTITY OF THE ABUSER WHO COMMITS A CRIMINAL OFFENSE IN THE HOME SPHERE. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спеціальний випуск № 1. С. 164–170.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-327-2-41>

ЕЛЕКТРОННИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОБАЦІЇ

Гракіна В. І.

доктор філософії,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 2

Криворізького навчально-наукового інституту

Донецького державного університету внутрішніх справ

м. Кривий Ріг, Україна

У національній пенітенціарній системі протягом останнього десятиріччя спостерігались зміни, спрямовані на наближення вітчизняного законодавства до міжнародних і європейських норм і стандартів. Одним із таких стандартів – є застосування в кримінально-виконавчій діяльності електронного моніторингу.

Нагляд (електронний моніторинг) за особами, які представляють суспільну небезпеку, досить популярний кримінально-правовий захід, передбачений законодавством майже всіх зарубіжних країн. Обумовлений здебільшого контролем за особами, що звільнилися з місць позбавлення волі або звільнених від відбування покарання з